

1. Noua legislație penală (I)

De la 1 februarie 2014 se vor aplica mai multe acte normative noi:

- Legea 286/2009 privind Codul penal (însoțit de Legea nr.187/2012 de punere a sa în aplicare);
- Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală (însoțit de Legea nr.255/2013 de punere a sa în aplicare și de Hot.CSM 79/2014 de modificare a Regulamentului de ordine interioară a instanțelor);
- Legea nr.252/2013 privind sistemul de probațiune (însoțită de Regulamentul său de aplicare aprobat prin HG 1079/2013);
- Legea nr. 253/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal;
- Legea 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal (însoțit de Regulamentul de organizare a activității judecătorului de supraveghere a privării de libertate aprobat prin Hot.CSM 89/2013).

2. Noul Codul penal, partea generală – elemente de noutate

Infrațiunea are o nouă definiție: *fapta prevăzută de legea penală* (Codul penal și legile speciale cu dispoziții penale), *comisă cu vinovăție* (intenție, culpă, praeterintenție), *nejustificată* (sunt cauze justificative: legitima apărare, starea de necesitate, exercitarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații, consimțământul persoanei vătămate) și *imputabilă celui care a săvârșit-o* (sunt cauze de neimputabilitate: constrângerea fizică, constrângerea morală, excesul neimputabil, minoritatea făptuitorului, iresponsabilitatea, intoxicația, eroarea, cazul fortuit).

Pedepsele principale pentru persoana fizică sunt detențiunea pe viață (care are o durată nedeterminată), închisoarea (între 15 zile - 30 ani) și amendă (se introduce sistemul zilelor-amendă: pedeapsa este între 30-400 zile a câte 10-500 lei ziua). Dacă nu se plătește amendă, se înlocuiește cu închisoarea (pentru rea-credință) sau cu muncă în folosul comunității (pentru imposibilitate de plată). În cazul unor infracțiuni comise pentru obținerea unui folos material, judecătorul poate aplica pe lângă pedeapsa închisorii, și pe cea a amenzii.

Dacă o persoană este găsită vinovată, judecătorul are posibilitatea să dispună condamnarea acesteia la pedeapsa *închisorii cu executare în penitenciar*, cu *suspendare sub supraveghere*, dacă pedeapsa aplicată este de cel mult 3 ani (termenul de încercare 2-4 ani; supravegherea revine serviciului de probațiune; nu mai operează reabilitarea de drept la sfârșitul termenului de încercare; implică și prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității), să *renunțe la aplicarea pedepsei* pentru infracțiunile sancționate de lege cu închisoarea de maxim 5 ani închisoare (judecătorul aplică un avertisment) sau să *amâne aplicarea pedepsei* dacă a stabilit o pedeapsă de maxim doi ani închisoare pentru o infracțiune sancționată de lege cu închisoarea de maxim 7 ani (judecătorul acordă un termen de supraveghere de doi ani în care condamnatul trebuie să îndeplinească anumite obligații).

Reținerea circumstanțelor atenuante duce la reducerea limitelor de pedeapsă cu o treime, iar în cazul celor agravante se poate aplica o pedeapsă până la maximum special, cu posibilitatea unui spor de 2 ani peste acest maximum. Cel care repară integral prejudiciul cauzat până la primul termen de judecată, beneficiază obligatoriu de reducerea limitelor de pedeapsă cu o treime.

Pluralitatea de infracțiuni se sancționează mai aspru: dacă se comit mai multe infracțiuni în concurs, pedeapsa rezultantă e stabilită potrivit sistemului de cumul juridic, dar cu un spor

obligatoriu și fix – de exemplu, pentru pedepse cu închisoarea, judecătorul va aplica pedeapsa cea mai grea și un spor de o treime din celelalte pedepse stabilite, iar pentru o pedeapsă cu închisoarea și una cu amenda, se aplică amândouă; pentru recidiviști (primul termen al recidivei urcă de la 6 luni la 1 an închisoare), dacă noua infracțiune este comisă postcondamnatoriu, la noua pedeapsă se aplică restul neexecutat din pedeapsa anterioară, iar dacă noua infracțiune este comisă postexecutoriu, limitele pedepsei pentru noua infracțiune se majorează cu jumătate.

Pentru infracțiunile continuate și cele complexe, pedeapsa poate urca până la maximum special, la care se poate adăuga un spor de 3 ani. Infracțiunea continuată a fost regândită, fapta nemaiputând fi calificată ca atare decât dacă este îndreptată împotriva aceleiași persoane vătămate.

Liberarea condiționată: Condamnatul aflat în executarea pedepsei în penitenciar poate fi liberat înainte de executarea în întregime a pedepsei, dar numai dacă și-a îndeplinit în totalitate obligațiile civile și a executat o durată minimă de 20 ani pentru condamnarea la detențiune pe viață, 3/4 pentru închisoarea mai mare de 10 ani și 2/3 pentru închisoarea până în 10 ani (pentru femeile și bărbații de 60 ani fracțiunile sunt 2/3 și 1/2). Dacă perioada rămasă de executat este de minim 2 ani, cel liberat are de executat anumite măsuri de supraveghere și obligații

Pedepsele complementare sunt: interzicerea unor drepturi pe 1-5 ani indiferent de quantumul pedepsei închisorii sau amenzii (dreptul de a fi ales, de a alege, de a avea drepturi părintești, de a purta arme, de a ocupa o funcție, de a conduce un vehicul, de a se afla în anumite localități sau locuri publice, de a comunica sau de a se apropia de victimă), degradarea militară și publicarea hotărârii de condamnare (într-un cotidian local sau central, pe cheltuiala condamnatului). Acestea se vor executa în cazul pedepsei cu închisoarea în penitenciar după executarea acesteia, iar în cazul amenzii sau pedepsei cu suspendarea sub supraveghere imediat după rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești.

Măsurile de siguranță sunt: obligarea la tratament medical, internarea medicală, interzicerea ocupării unei funcții sau exercitării unei profesii, confiscarea specială, confiscarea extinsă (la care se adăugă interzicerea accesului la competițiile sportive – Legea nr. 4/2008 și ordinul de protecție – Legea nr. 25/2012)

Minorii nu mai pot fi sancționați cu închisoarea, ci li se pot aplica (dacă au peste 16 ani, iar cei între 14-16 ani doar dacă au discernământ) numai *măsuri educative* – unele sunt neprivative de libertate (stagiul de formare civică maxim 4 luni, supraveghere 2-6 luni, consemnarea la sfârșit de săptămână 4-12 săptămâni, asistarea zilnică 3-6 luni), altele privative de libertate (pentru minorii sancționați în trecut și dacă pedeapsa legală este mai mare de 7 ani: internarea într-un centru educativ 1-3 ani, internarea într-un centru de detenție 2-5 ani sau 5-15 ani).

Pedepse aplicate persoanei juridice: cea principală a rămas amenda, iar cele complementare sunt dizolvarea, suspendarea activității 3 luni-3 ani, închiderea unor puncte de lucru 3 luni-3 ani, interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice 1-3 ani, plasarea sub supraveghere judiciară 1-3 ani, afișarea sau publicarea hotărârii de condamnare.

Cauzele care înlătură răspunderea penală: Termenul de prescripție penală pentru pedepsele cu închisoarea 15-20 ani se reduce la 10 ani. Pentru infracțiunile contra libertății și integrității sexuale față de un minor, termenul curge de la data majoratului. Unele infracțiuni sunt urmăribile la plângerea prealabilă a victimei (aceasta își poate retrage plângerea oricând, iar în caz de deces a victimei până la formularea plângerii, procurorul

poate declanșa procedura din oficiu), alte infracțiuni sunt urmăribile din oficiu, dar victima și autorul se pot împăca (până la citirea rechizitoriului în instanță).

Cauzele care înlătură sau modifică executarea pedepsei: Grațierea nu mai are efecte asupra pedepselor a căror executare este suspendată sub supraveghere. Termenele de prescripție a executării pedepsei au rămas aceleași.

Reabilitarea: Pentru orice condamnare la pedeapsa amenzii ori a închisorii până la 2 ani sau cu suspendare sub supraveghere operează reabilitarea de drept dacă în curs de 3 ani condamnatul nu a mai comis o nouă infracțiune. Pentru celelalte condamnări, reabilitarea trebuie solicitată unui judecător; termenele de reabilitare sunt mai mici ca în Codul penal 1969.

3. Noul Codul penal, partea specială – elemente de noutate

Față de Codul penal 1969, sunt modificări în ce privește cuantumul pedepsei, care în general scade. Apar noi infracțiuni, altele sunt abrogate, iar pentru altele se modifică conținutul constitutiv.

Modificare pedepse: Pentru unele infracțiuni limita superioară a pedepselor este mai mică decât în vechiul cod: de exemplu, pentru rele tratamente aplicate minorului scade maximum de la 15 la 7 ani, pentru furtul calificat scade de la 15 la 10 ani, pentru mărturia mincinoasă de la 5 la 3 ani, pentru hărțuirea sexuală de la 2 la un an, pentru înșelăciune de la 15 la 3 ani. Pentru alte infracțiuni scade atât minimumul, cât și maximumul legal: pentru lipsirea de libertate în mod ilegal pedepsele erau 3-10 ani, acum vor fi 1-7 ani; pentru trafic de minori de la 5-15 ani scad la 3-10 ani închisoare; pentru violare de domiciliu de la 6 luni-4 ani la 3 luni-2 ani; delapidarea era sancționată cu 1-15 ani închisoare, pe noul cod va fi 6 luni-7 ani.

Pentru un număr mai mic de infracțiuni, crește minimumul pedepsei: la determinarea sau înlesnirea sinuciderii crește de la 2 la 3 ani, pentru șantaj de la 6 luni la un an. Pentru altele crește doar maximumul legal: la divulgarea secretului profesional și la evadare crește de la 2 la 3 ani. Iar pentru altele cresc ambele limite: la încăierare pedeapsa era o lună-6 luni, de acum va fi 3 luni-1 an; cercetarea abuzivă era sancționată cu 1-5 ani închisoare, noua pedeapsă va fi 2-7 ani.

Pentru un alt set de infracțiuni crește minimumul și scade maximumul: infracțiunea de distrugere era sancționată cu o lună-3 ani, de acum va fi 3 luni-2 ani; nedenunțarea unor infracțiuni era sancționată cu 3 luni-3 ani, acum va fi 6 luni-2 ani; favorizarea infractorului și tănuirea erau sancționate 3 luni-7 ani, acum vor fi 1-5 ani.

Cele mai multe infracțiuni se urmăresc din oficiu. Dintre acestea, pentru un număr de 5 infracțiuni din Codul penal și mai multe infracțiuni din șase legi speciale, părțile pot pune capăt procesului prin împăcare. Există și un număr de 25 de infracțiuni în Codul penal și alte infracțiuni cuprinse în 9 legi speciale pentru care e necesară plângerea prealabilă a persoanei vătămate ca să înceapă urmărirea penală.

Infracțiuni contra persoanei: Eutanasia (ucidere la cererea victimei) este interzisă. Actele de violență care produc suferințe fizice până în 90 zile, intră în conținutul infracțiunii de „lovire sau alte violențe”, iar peste 90 zile în infracțiunea de „vătămare corporală”. Fățul este ocrotit în mod special, fiind interzis în continuare avortul în alte condiții decât cele medicale, dar acum este incriminată și fapta de vătămare corporală a fătului. O nouă infracțiune este „hărțuirea”, contând în urmărirea unei persoane, ori apelarea acesteia sau trimiterea de

mesaje care îi cauzează o stare de temere, sancționată cu 3-6 luni, respectiv 1-3 luni închisoare. Prostituația nu va mai fi infracțiune, ci doar contravenție.

Minorul este ocrotit în mod special: nu poate fi folosit în scop de cerșetorie, nu poate fi exploatat sexual, nu poate să își dea un acord valabil pentru acte sexuale dacă are sub 13 ani, nici măcar nu poate fi racolat pentru astfel de întâlniri convocate prin internet sau telefon. Comite infracțiunea de abandon de familie cel care nu plătește pensia de întreținere timp de trei luni, nu două ca până acum.

Conținutul infracțiunii de viol este mai bine definit: raportul sexual, actul sexual oral ori actul sexual anal, comise prin constrângere, iar pedeapsa este aceeași, de 3-10 ani. Restul actelor de natură sexuală comise prin constrângere constituie o nouă infracțiune numită „agresiune sexuală” pedepsită cu 2-7 ani. Pretinderea de favoruri sexuale nu doar de șefi, ci de acum și de către colegi, intimidând sau umilind victima constituie infracțiunea de „hărțuire sexuală”.

Viața privată va fi mai bine ocrotită ca în prezent: Violarea domiciliului rămâne infracțiune, iar acum se incriminează și violarea sediului unei persoane juridice. Fotografierea sau înregistrarea convorbirilor unor persoane în domiciliul lor, respectiv difuzarea imaginilor sau convorbirilor va fi infracțiunea de violarea vieții private, sancționată cu închisoare 3 luni-2 ani, respectiv 6 luni-3 ani.

Infracțiuni contra patrimoniului: Apar noi infracțiuni în acest domeniu: abuzul de încredere prin fraudă creditorilor, înșelăciunea privind asigurările, deturnarea licitațiilor publice, exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile.

Infracțiuni privind autoritatea: Autoritățile sunt ele ocrotite în mod special: orice amenințare sau violență împotriva unei persoane care exercită o autoritate de stat, în timpul exercitării funcției, pentru intimidare sau răzbunare, duce la majorarea pedepsei cu o treime (infracțiunea se numește „ultra”), iar dacă victima este judecător sau procuror, majorarea se face cu jumătate (infracțiunea este cea de „ultra judiciar”).

Infracțiuni contra înfăptuirii justiției: Aici apar noi infracțiuni. Împiedicarea organului judiciar să efectueze un act procedural sau refuzul de a pune actele sau informațiile cerute la dispoziția lor, va fi infracțiunea de „obstrucționare a justiției” sancționată cu pedeapsă de la 3 luni la un an închisoare. Intimidarea, amenințarea sau constrângerea unei persoane sau a familiei acesteia pentru a nu da, a da sau a retrage o declarație dată la organele judiciare, va fi infracțiunea de „influențarea declarațiilor”, iar pedeapsa de la 1 la 5 ani; răzbunarea pentru declarațiile date va fi, de asemenea, infracțiune. Dacă organul judiciar este acuzat în mod public și nereal că a comis o abatere disciplinară sau o infracțiune, aceasta va fi infracțiunea de „presiuni asupra justiției”, sancționabilă cu închisoare de la 3 luni la un an.

„Nedenunțarea unor infracțiuni” va fi sancționată numai dacă fapta nedenunțată este îndreptată contra vieții sau a avut ca urmare moartea unei persoane. Denunțarea calomnioasă se va numi „inducerea în eroare a organelor judiciare”. Organul judiciar sau funcționarul care divulgă informații confidențiale dintr-un dosar, va fi „compromiterea intereselor justiției” sancționată cu 3 luni-2 ani închisoare. Din infracțiunea de represiune nedreaptă s-a eliminat referirea la arestarea preventivă.

Va fi sancționat cu închisoare 3 luni-1 an avocatul care face înțelegere cu partea adversă pentru fraudarea intereselor clientului său (infracțiunea de „asistența și reprezentarea neloyală”). Nerespectarea hotărârilor judecătorești cunoaște o paletă mai largă de fapte care intră în conținutul său constitutiv – de exemplu, intră aici orice formă de rezistență la organul de executare, nu doar amenințarea.

Infrațiuni de corupție și de serviciu: Limita maximă a pedepsei legale pentru luare de mită este mai mică cu 2 ani, cumpărarea de influență mai mică cu 3 ani, pe când la darea de mită și traficul de influență crește limita maximă cu 2 ani; la infrațiunea de conflict de interese minimul crește cu 6 luni. Apare o nouă infrațiune, „folosirea abuzivă a funcției în scop sexual”, comisă de către un funcționar public care întocmește sau nu un act solicitând favoruri de natură sexuală și sancționată cu închisoare 6 luni-3 ani. Vor fi prevenite scurgerile de informații prin incriminarea a două noi infrațiuni: divulgarea informațiilor secrete de stat, respectiv divulgarea informațiilor secrete de serviciu sau nepublice.

Infrațiuni de fals: La unele infrațiuni de fals în înscrisuri crește minimul special cu 3 luni. Apare o nouă infrațiune – falsificarea unei înregistrări tehnice.

Infrațiunile electorale: Scade cu 2 ani maximul special pentru infrațiunile de împiedicare a exercitării drepturilor electorale, coruperea alegătorilor, fraudă la vot.

Infrațiuni contra securității naționale: Scade cu 5 ani minimul și maximul pentru infrațiunile de trădare, trădare prin transmitere de informații secrete de stat, acțiuni ostile contra statului, spionaj, actele de diversiune – toate se vor sancționa de acum cu închisoare 10-20 ani. Este incriminată pentru prima dată infrațiunea de înaltă trădare, la care face referire Constituția și care pot fi comise de Președintele țării sau un membru al CSAT. Cresc limitele de pedeapsă pentru infrațiunea de constituire de structuri informative ilegale de la la 2-7 ani la 3-10 ani.

4. Noul Codul de procedură penală – elemente de noutate

Faze procesuale și organe judiciare: Procesul penal va avea patru faze: urmărirea penală (care se desfășoară cu privire la faptă imediat după sesizare, și apoi cu privire la persoana), camera preliminară, judecata (în primă instanță și, eventual, în calea de atac a apelului) și executarea a hotărârii judecătorești definitive.

Organele de urmărire penală sunt procurorul și organele de cercetare penală (cele ale poliției judiciare și cele speciale). În cursul urmăririi penale, drepturile omului sunt ocrotite în mod special: măsurile preventive, măsurile asigurătorii, măsurile de siguranță cu caracter provizoriu, percheziția, folosirea tehnicilor speciale de supraveghere vor fi autorizate de *judecătorul de drepturi și libertăți*, care apoi devine incompatibil să soluționeze cauza pe fond. Acest judecător, la cererea procurorului, procedează și la audierea anticipată a martorului dacă există riscul să nu mai poată fi audiat ulterior în faza de judecată.

Legalitatea probelor administrate și a trimiterii în judecată sunt verificate în termen de cel mult 60 zile de la sesizarea instanței de către un judecător în cadrul activității de *cameră preliminară*, eliminându-se astfel posibilitatea ca mai târziu dosarul să fie returnat de instanța de judecată la procuror.

Judecata revine completului de judecată alcătuit dintr-un judecător în primă instanță (3 la ICCJ) și doi judecători în apel (5 la ICCJ).

Competență: S-a restrâns categoria infrațiunilor pentru care procurorul era obligat să efectueze urmărire penală proprie.

Tribunalul nu va mai judeca căi de atac, ci de la Judecătorii și Tribunale, hotărârile vor fi apelate doar la curtea de apel. Se desființează Tribunalul Militar Teritorial și parchetul aferent. Dacă urmărirea penală este efectuată de DNA, procurorul DNA trebuie să participe la soluționarea oricărei plângeri, cereri, contestații.

După începerea cercetării judecătorești nu mai este posibilă declinarea de competență decât în favoarea unei instanțe superioare. Dacă un demnitar al statului este judecat de ICCJ, demisia lui din acea calitate nu va mai atrage schimbarea instanței, dacă fapta are legătură

cu atribuțiile de serviciu sau deja s-a pronunțat prima hotărâre. Justiția este lăsată aproape de cetățean chiar și în caz de strămutare: astfel, un dosar se poate muta de ICCJ de la o curte de apel doar la o alta învecinată, iar strămutarea de la o judecătorie sau un tribunal se dispune de curtea de apel doar la o instanță din circumscripția ei și numai pentru suspiciuni care vizează imparțialitatea tuturor judecătorilor instanței. Și procurorul poate cere de acum recuzarea judecătorului și strămutarea judecării cauzelor, păstrând de asemenea dreptul de a cere desemnarea unei alte instanțe înainte de emiterea rechizitoriului.

Părțile și subiecții procesuali principali: Victima infracțiunii este introdusă în proces ca *persoană vătămată*, iar dacă nu vrea să participe, trebuie să declare expres acest lucru, caz în care va putea fi audiată ca martor; când pretinde repararea prejudiciului, persoana vătămată se numește *parte civilă*.

Persoana cercetată se va numi *suspect*, iar când se pune în mișcarea acțiunea penală împotriva lui va fi *inculpat*. Asigurătorul va fi *parte responsabilă civilmente*.

Măsuri preventive: Reținerea poate fi dispusă de polițist sau procuror pe 24 ore cu privire la suspect sau inculpat.

Controlul judiciar și controlul judiciar pe cauțiune nu mai sunt acum măsuri subsecvente arestării preventive, ci alternative la arestare; ele se dispun în fiecare fază procesuală de cel care exercită funcția respectivă; cauțiunea este de minim 1.000 lei.

Apare o nouă măsură preventivă: arestul la domiciliu, pe care o poate dispune doar un judecător pe 30 zile în cursul urmăririi penale, respectiv pe durată nedeterminată în cursul judecării.

Arestarea se poate dispune numai în patru situații (fugă, influențare martori, presiuni victimă, altă infracțiune), iar pe motivul pericolului pentru ordinea publică o persoană poate fi arestată numai în cazul suspectării de comitere a unor infracțiuni foarte grave enumerate expres de lege. Măsura se ia pentru 30 zile cu posibilitatea prelungirii, fără a depăși 180 zile în cursul urmăririi penale, respectiv jumătatea maximului special (dar fără a depăși 5 ani) în faza de primă instanță.

Cu excepția reținerii care se poate dispune dacă sunt indicii temeinice sau probe care să fundamenteze o suspiciune rezonabilă cu privire la comiterea faptei, pentru celelalte măsuri sunt necesare neapărat probe. Împotriva Doar reținerii se poate face plângere la procuror, iar împotriva celorlalte măsuri numai contestație la judecător.

Forme restrânse ale procesului: Va fi posibilă desfășurarea unui proces în formă abreviată: în faza de urmărire penală, pentru infracțiuni sancționabile de lege până în 7 ani închisoare, între procuror și inculpat se poate încheia un *acord de recunoaștere a vinovăției* dacă inculpatul recunoaște fapta, acceptă încadrarea juridică, și e de acord cu cuantumul pedepsei și modul de executare propuse de procuror; acordul va fi avizat de procurorul ierarhic superior și va fi încuviințat de instanța de judecată.

E posibil ca procesul să se desfășoare în formă simplificată: în fața instanței, pentru orice infracțiune în afară de cele sancționate cu detențiune pe viață, inculpatul poate *recunoaște învinuirea* și judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, caz în care se vor reduce cu o treime limitele de pedeapsă legale.

Nesanționarea inculpatului: Pentru infracțiuni sancționabile de lege până în 7 ani, procurorul poate decide în anumite condiții să *renunțe la urmărirea penală* dacă nu există interes public (principiul oportunității urmăririi penale), dispunând ca inculpatul să îndeplinească anumite obligații.

Dacă dosarul ajunge totuși în fața instanței, aceasta poate decide *renunțarea la aplicarea pedepsei* aplicând un avertisment dacă pedeapsa legală este până în 5 ani. Pentru infracțiuni sancționabile de lege până în 7 ani și dacă pedeapsa stabilită este amenda sau închisoare de cel mult 2 ani, judecătorul poate constata vinovăția inculpatului și acorda un

termen de doi ani în care el să îndeplinească anumite obligații, iar la finalul perioadei va decide dacă va mai aplica pedeapsa – *amânarea aplicării pedepsei*.

Apărarea are noi drepturi și obligații față de acum: avocatul are dreptul să participe la audierea oricărei persoane în cursul procesului și are acces la dosar oricând, limitarea acestui drept fiind foarte strictă; ca urmare, nici nu mai este obligatorie prezentarea materialului de urmărire penală.

Când avocatul ales nu se prezintă și este înlocuit de unul din oficiu, acestuia i se dă un termen pentru a pregăti apărarea, care în faza de judecată este de minim 3 zile. Dacă persoana ascultată de organul judiciar este obosită sau bolnavă și îi este afectată astfel capacitatea fizică sau psihică, se întrerupe audierea. Atunci când inculpatul este trimis în judecată, lui i se va comunica rechizitoriul. Părților li se comunică sub semnătură drepturile și obligațiile procesuale. Orice audiere în această fază procesuală este, de regulă, înregistrată audio sau chiar audiovideo, în declarația luată se consemnează cine a pus întrebarea și se semnează declarația de avocații tuturor părților, prezenți.

Medierea: Dreptul la un mediator se comunică părților și subiecților procesuali principali înainte de audiere. Există în continuare posibilitatea ca victima și infractorul să încheie înțelegeri cu privire la pretențiile civile, fie direct între ele (*tranzacție*), fie prin intermediul unui terț (*mediere civilă în procesul penală*) – în latura civilă a procesului aceasta va duce la soluționarea acțiunii civile potrivit voinței părților, iar în latura penală a procesului va constitui un element ca judecătorul să dispună renunțarea la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei, suspendarea condiționată a executării pedepsei, ori să rețină circumstanțe atenuante având ca efect reducerea pedepsei cu o treime și chiar să dispună liberarea condiționată a celui închis în penitenciar înainte de executarea în întregime a pedepsei.

Noul cod permite și *medierea penală*, iar din acest punct de vedere vor exista două categorii de infracțiuni. O primă categorie este cea pentru care încheierea unui acord de mediere între infractor și victimă va împiedica începerea sau desfășurarea procesului penal (infracțiunile urmăribile la plângerea prealabilă și cele urmăribile din oficiu dar pentru care este posibilă împăcarea). O a doua categorie este cea pentru care acordul de mediere poate constitui un element ca procurorul să renunțe la urmărirea penală și să acorde infractorului un termen de 9 luni în care să îndeplinească obligațiile asumate prin acord.

Sesizarea organului judiciar: Apar modificări la plângerea prealabilă: de la termenul de 2 luni de la data cunoașterii făptuitorului se trece la termenul de 3 luni de la data cunoașterii comiterii faptei.

Celeritate: Sunt prevederi care va duce la urgentarea soluționării unui dosar: Când dosarul ajunge în fața completului de judecată după ce a trecut de camera preliminară, cauza nu mai poate fi restituită la procuror. Orice schimbare de domiciliu a părții se comunică în 3 zile, altfel citarea ei la domiciliul inițial rămâne valabilă. Dacă inculpatul este arestat, termenele de judecată se dau la interval de maxim 7 zile. Inculpatul arestat poate solicita să fie judecat în lipsă. Se poate acorda doar un singur termen pentru angajarea apărătorului. În faza de judecată se vor readministra probele din faza de urmărire penală numai dacă acestea sunt contestate. Dacă urmărirea penală sau judecata în primă instanță durează mai mult de un an, respectiv în apel durează mai mult de 6 luni, se poate face contestație cu privire la durată la judecătorul de drepturi și libertăți, respectiv la instanța ierarhic superioară.

Minorii: Dacă victima este o persoană fără capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă, acordarea asistenței juridice este obligatorie. Pentru minorul păgubit, procurorul este cel care poate exercita acțiunea civilă dacă nu o face reprezentantul legal. Dacă suspectul/inculpatul este minor, în proces se citează Direcția generală de asistență socială și protecție a minorului (în faza de urmărire penală), respectiv Serviciul de probațiune (în faza de judecată) și e obligatorie efectuarea unui referat de evaluare de către acest

serviciu. Reținerea și arestarea pot fi dispune numai excepțional. Minorii pot fi condamnați doar la măsuri educative neprivative sau privative de libertate.

Soluționare: Procurorul poate dispune netrimiterea în judecată prin clasare (când sunt impedimente legale la declanșarea sau desfășurarea urmăririi penale) sau renunțare la urmărirea penală (când nu există interes public) – aceste soluții pot fi atacate cu plângere la judecătorul de cameră preliminară. Trimiterea în judecată se dispune prin rechizitoriu, și numai ulterior punerii în mișcare a acțiunii penale prin ordonanță care se emite obligatoriu când există probe de vinovăție a inculpatului.

În fața instanței de judecată sarcina probei revine în principal acuzării, iar inculpatul beneficiază de prezumția de nevinovăție. Probele nelegal obținute sunt excluse din proces. Instanța poate dispune achitarea sau încetarea procesului penal, respectiv condamnarea (numai când își formează convingerea că acuzația a fost dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă), amânarea aplicării pedepsei sau renunțarea la aplicarea pedepsei.

Atunci când stabilește anumite obligații în sarcina sa, procurorul, respectiv instanța de judecată pot stabili prestarea unei munci în folosul comunității numai cu acordul inculpatului/condamnatului (ca obligație în caz de renunțare la urmărire penală, de amânare a executării pedepsei sau de renunțare la aplicarea pedepsei, respectiv în caz de înlocuire a amenzii penale neplătite din motive neimputabile). Atunci când amenda penală nu se plătește cu rea-credință, sancțiunea este înlocuirea ei în închisoarea.

Căi de atac: Dispare calea de atac a recursului, astfel că sentințele pronunțate în primă instanță vor putea fi atacate doar cu apel, care este devolutiv în întregime. Hotărârea astfel pronunțată este definitivă și se pune în executare. Numai pentru 5 motive care vizează doar legalitatea poate fi exercitată calea extraordinară de atac numită recurs în casație, care se soluționează de ICCJ. Mai sunt căi extraordinare contestația în anulare (pentru vicii de procedură, nelegală constituire sau compunere a completului, lipsa asistenței juridice) și revizuirea (pentru aspecte noi, ivite ulterior pronunțării hotărârii definitive, inclusiv declararea ca neconstituțională a textului de lege pe care s-a întemeiat hotărârea definitivă sau statul român a fost condamnat la CEDO), care se depune numai la instanță. Un proces poate fi redeschis numai la cererea persoanei condamnate în lipsă, dacă nu a știut de proces.

Practică unitară: Ca și până acum, pentru soluții definitive diferite în ce privește dezlegarea unor probleme de drept, ICCJ poate fi sesizată să pronunțe o decizie în interesul legii. Noul cod prevede că pentru procesele pe rol, instanței de control judiciar unde se află cauză poate sesiza de asemenea ICCJ pentru a pronunța o hotărâre prealabilă cu privire la chestiunea în drept ce comportă discuții.

Executarea Executarea pedepsei închisorii poate fi amânată sau întreruptă numai pentru două motive: boală gravă care nu poate fi tratată nici în sistemul penitenciar, nici sub pază permanentă în sistemul civil și dacă lăsarea în libertate a condamnatului nu prezintă pericol pentru ordinea publică; starea de graviditate sau copil mai mic de un an. S-a eliminat cazul privind considerentele familiale sau de la locul de muncă.